

MED ANDRE ORD —

STUDIEBLAD - INSTITUT FOR STATSKUNDSKAB PÅ KØBENHAVNS UNIVERSITET

Interview med Bjørn Nørgaard: Kritikken der forsvandt

PUBLISHED 1. FEBRUAR 2015

Politikerne har glemt kunsten, og kulturen har glemt kritikken. MED ANDRE ORD har mødt Bjørn Nørgaard for at diskutere kunstens røst i den politiske sfære. ↑

”I det gamle Kina blev embedsmændene valgt ud fra, hvem der skrev de bedste digte,” siger Bjørn Nørgaard, mens han låser døren op til sit atelier på Frederikholms Kanal. Jeg besøger ham for at undersøge, hvad vi på tankefabrikken Statskundskab kan lære af kunstneren i en krisetid, hvor de humanistiske værdier ikke er øverst på dagsordenen. Bjørn Nørgaard er især kendt for sin opsigtsvækkende aktion *Hesteofringen* fra 1970. Derudover har han medvirket til skabelsen af de kongelige gobeliner, og på Folkemødet 2013 fremførte han en kritisk kabaret om nødvendighedens politik sammen med filosofen Arno Victor og økonomen Christen Sørensen. Den vakte så stor forargelse hos Margrethe Vestager og andre regeringsmedlemmer, at de ganske enkelt udvandrede under forestillingen. Da jeg kommer ind, bliver jeg placeret på en stol, mens Bjørn Nørgaard hælder te op i små tekopper, han har medbragt fra en af sine mange rejser til Kina.

”I Kina udvider de humaniora, for de ved godt, at det ikke er de samme mennesker, der producerer og udvikler nye produkter.” Bjørn Nørgaard snakker videre om kunsten i en bred forstand:

”Kunst er de discipliner, der primært tænker værdier i samfundet intuitivt og sekundært tænker evidensbaseret. Kunsten har spillet en stor rolle i det moderne samfund blandt andet i kraft af oplysningsfilosofien, der præger hele vores måde at tænke demokrati på. Velfærdssamfundet i Danmark er også opstået med rødder i kunsten, hvor andelsbevægelsen havde en åndelig ballast i Grundtvig og arbejderbevægelsen i Bomholt.”

Ifølge Bjørn Nørgaard ser vi i nutidens politik, at kunsten afkobles fra det politiske.

”Hele den kulturelle dimension, der var en ligeværdig del i vores måde at tænke samfundet på, er langsomt forsvundet. Jeg sidder i bestyrelsen på Thorvaldsens Museum, hvor politikerne nu trækker sig. De trækker sig væk fra det direkte møde med kunsten og lægger dermed kunsten væk fra det politiske niveau. Kunstfondens Repræsentantfællesskab er nedlagt. Der sad repræsentanter fra de partier, der sad i Finansudvalget, og diskuterede med kunstnerne, hvordan kunst og samfund skulle møde hinanden. Magthaverne mener nu, at politik kun handler om at kontrollere statens udgifter og om at maksimere udbyttet. Derfor er Finansministeriet det eneste ministerium i dag. Man kan ikke gennemføre noget politisk, uden det er beregnet i Finansministeriet. Jeg mener ikke, man skal kunne vedtage noget, uden at det er beregnet i Kulturministeriet. Vi skal kende de kulturelle konsekvenser af de beslutninger, der træffes. Hvis man udelukkende træffer beslutninger ud fra økonomiske parametre, kan det få katastrofale

følger for, hvordan samfundet udvikler sig. Det er det, man gør i dag. Kulturen er blevet en unødigt omkostning, vi skal skære væk.”

– Har det ikke altid været politikernes opgave at omfordele og styre statens udgifter, hvad enten vi kan lide det eller ej?

”Det begyndte med Anders Fogh. Han sagde ’lyt ikke til smagsdommerne, vi kan selv.’ Denne totale mangel på respekt for fagkundskab og for, at der er nogen, der ved mere end andre, betyder, at kritikken afskaffes. Politikerne sidder i dag og vedtager, at to plus to er fem, fordi der ikke længere er nogen til at kritisere dem. Kritikken er ikke længere legitim. Man anser kritikere for at være nogle bagstræberiske typer, der ikke har forstået fremskridtet. Det er en katastrofe. Kritikken er grundstenen i demokratiet, som bygger på frie og uafhængige institutioner og akademier, hvor der udvikles nye værdier, som ikke nødvendigvis er i overensstemmelse med magthavernes. Vi har som samfund glemt at skabe disse værdier. Vi har glemt kritikken.”

– Er vi blevet for autoritetstro?

”Jeg tror ikke, at vi er blevet for autoritetstro. I 60’erne skete der en række opgør – mange af dem var mere eller mindre heldige. I 70’erne kom marxisterne, som var systemtænkere. De var i høj grad generalister. Det er denne generalisttankegang, der har overlevet, desværre. De mennesker, der bestemmer i ministerierne, er jo ikke fagfolk, de er generalister. Generalister bryder sig ikke om folk, der ved, hvad de taler om, for de er besværlige. Så kan generalisten ikke komme med sin struktur. En generalist tror jo, at man kan lave nogle generelle strukturer, hvor strukturen i sig selv er i stand til at svare på problemerne. Det er folk, der har gået på ledelseskurser og lært ledelsesteorier, som mener, at ledelsesteorien alene kan skabe en højere kvalitet og et bedre udbytte. Det mener de absolut, selvom de ikke aner noget om den virkelighed, de administrerer. Problemet er ikke, at vi er blevet for autoritetstro. Problemet er, at vi ikke respekterer fagkundskab og den kritik, fagkundskaben kan komme med.”

– Hvordan bliver vi bedre generalister, der er i stand til at videreføre en kulturel arv uden at ødelægge den med vores strukturer?

”Vi skal se på oplysningstiden og på de værdier, der gjorde Vesteuropa til en dynamisk kultur. Begrebet ’kritik’ opstår i oplysningstiden. Hvis den kritiske diskussion går i stå, fordi man politisk ikke gider høre på, hvad der bliver sagt og regner det for en overflødig omkostning, går kulturen i stå. Grunden til, at vi har det samfund, vi har i dag, er Grundtvig, Kierkegaard, H.C. Andersen og H.C. Ørsted. Hele vores prægning af, hvem vi er, har vi fået fra kunsten. Hvis man ikke tager kunsten ind igen som en del af den politiske værdiskabelse, får man ikke skabt et billede af den fremtid, vi skal have. Hvis ikke vi har en vision om, hvordan fremtiden skal se ud, kommer vi aldrig nogen steder hen.”

– Men oplysningstiden er jo udsprunget af renæssancemennesket, der havde ultimativ dannelse. Har vi måske mistet den dannelse, det kræver at komme med kritik?

”Det er klart, at den kritik, vi skal diskutere, ikke er den, vi havde i oplysningstiden. Vi er nødt til at udvikle et kritisk begreb, som udspringer af den realitet, vi har nu. Det er det, I skal på Statskundskab, og det er det, kunstneren skal. Renæssancemennesket er ikke muligt længere, for dengang kunne et kvikt hoved overskue en større mængde af den samlede viden i verden, end det er tilfældet i dag. Vi skal udvikle nogle nye fælles begreber, som kan danne baggrund for kritikken, ligesom man i oplysningstiden skabte encyklopædien for at danne en fælles referenceramme. Det kan kunsten bidrage til. Kunst og økonomi skal komplementært give samfundet en ny vision.”

Bjørn Nørgaard i sit atelier på Frederikholms kanal.

CATEGORIES: [MED ANDRE ORD #5](#)

TAGS: [Interview](#)

PREVIOUS POST

[University of Copenhagen from an American perspective](#)

NEXT POST

[Fire typer du skal løbe fra til Kommunefest](#)